

3. Про затвердження Регіональної програми інформатизації Одеської області на 2018-2020 роки «Елеткронна Одещина»: Рішення Одеської обласної ради від 14.03.2018 р. № 658-VII. URL: <https://iac.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/2018/09/programma-2018-658-VII.pdf>

4. Урочисте підписання меморандуму між Одеською обласною держадміністрацією та Міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа»: від 22.02.2017 р. URL: <https://oda.odessa.gov.ua/news/news-53463>

5. Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року: Рішення Одеської обласної ради від 21.12.2015 р. № 32-VII. URL: <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/32-VII.pdf>

Постулін О.С.

аспірант,

Інститут підготовки кадрів

Державної служби зайнятості України

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: СУТНІСТЬ І ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

Дослідження актуальних проблем формування та реалізації земельно-суспільних відносин зумовлює доцільність ідентифікації різних теоретичних моделей регулювання земельних відносин.

Особливий інтерес в цьому контексті становить концепція *М. Блаена*, в межах якої вчений виходить із структурно-функціональної багатоманітності тлумачення державного регулювання земельних відносин. Слідуючи даній дослідницькій логіці, під державним регулюванням земельних відносин він розуміє систему і процес взаємодії з навколишнім соціальним середовищем. Це характеризує лише один із аспектів регулювання, а саме, як «штучно створений процес, який забезпечує цілеспрямований організуючий вплив на будь-які процеси у різних сферах суспільного життя» [1]. Дотримуючись такого контекстного ряду, державне регулювання земельних відносин являє собою «систему заходів, спрямованих на забезпечення раціонального і ефективного використання землі, її охорону, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, збереження і створення сприятливої для людей навколишнього середовища, на захист прав власності, володіння і користування землею шляхом здійснення комплексу організаційних, правових та економічних дій» [1]. На підставі цього вченим визначеного основні завдання державного регулювання земельних відносин, серед яких:

- поліпшення використання охорони земельних ресурсів;
- збереження і поліпшення екологічного стану території;
- створення правових, економічних та організаційних передумов для функціонування всіх форм власності, володіння і користування землею та форм господарювання на ній [1].

Подібну дослідницьку конструкцію запропоновано також *К.Д. Смірноюю*, яка головним завданням державного регулювання земельних відносин вважала

«створення такого господарського механізму, який забезпечує автоматичне узгодження особистого, місцевого та загального інтересів» [2, с. 56]. Відповідно до цього вченим обґрунтовано необхідність побудови збалансованої ринкової системи регулювання земельних відносин, яка відносить землю до головного та особливого пріоритету управління державною власністю. Однак, на думку вченого, такий підхід декларує певну методологічну звуженість розуміння державного регулювання земельних відносин, оскільки він не включає комплекс соціально спрямованих дій. Виходячи із цього, йдеться про те, що основним завданням держави у даній сфері має виступати створення «принципово нової системи регулювання земельних відносин з урахуванням вимог ринку, різноманітності форм власності і господарювання на землі» [2, с. 57]. Це свідчить про те, що одним із головних елементів державного регулювання у сфері земельних відносин має виступати запровадження соціального механізму державного управління земельними ресурсами.

Своєрідним методологічним продовженням наведеної вище концепції розуміння державного регулювання земельних відносин є підхід *Р. Хейкса*, який досить чітко поляризував роль держави та приватного сектору у регулюванні земельних відносин. Слідуючи цьому, вчений доводить можливість регулювання земельних відносин лише у сфері приватної власності на землю. Це передбачає запровадження земельної реформи, яка має здійснюватися на «основі державного плану земельного устрою, розробленого з урахуванням побутових, економічних та історичних особливостей окремих районів» [3, с. 78].

У доповнення наведеного вище обґрунтування специфіки земельних правовідносин *В.М. Шердаков* класифікував відповідні їх види, за певними критеріями, зокрема:

– за характером змісту правовідносини (за функціональною роллю): регулятивні та охоронні.

– регулятивні земельні відносини – відносини, що складаються в процесі реалізації земельно-правових норм, які пов'язані із застосуванням юридичної відповідальності, і які виражаються, як правило, в здійсненні учасниками даних відносин позитивних дій. На практиці виникають саме такі відносини (вилучення земельної ділянки у власника для державних або муніципальних потреб, укладення договору оренди землі і т.д.).

– охоронні земельні правовідносини – виникають у зв'язку із здійсненими правопорушеннями, або за умови наявної загрози їх здійснення і реалізуються при застосуванні юридичної відповідальності. Наприклад, самовільне зняття або переміщення родючого шару ґрунту тягне за собою накладення адміністративного штрафу на винних громадян, посадових осіб і юридичних осіб.

– за ступенем визначеності сторін правовідносини: абсолютні і відносні.

– абсолютні правовідносини – це ті, в яких визначена лише одна сторона-носій суб'єктивного права. Один суб'єкт наділяється суб'єктивним правом, інші ж суб'єкти зобов'язані не порушувати це суб'єктивне право. Прикладом даного виду правовідносини є реалізація суб'єктом права власності, де власник наділений правом володіти, користуватися і розпоряджатися земельною

ділянкою, яка йому належить при цьому всі інші особи зобов'язані поважати і не порушувати ці правомочності.

– *відносні правовідносини* – правовідносини, в яких обидва суб'єкта чітко визначені і є носіями прав і обов'язків по відношенню один до одного. Прикладом відносних правовідносин є правовідносини, які пов'язані з нормами цивільного права і, відповідно, переплітаються з положеннями земельного права. Так, згідно з договором купівлі-продажу між продавцем і покупцем земельної ділянки виникають конкретні, відносні правовідносини

– *за характером регулювання відносин*: матеріальні і процесуальні.

– матеріальні земельні правовідносини: встановлюють права і обов'язки суб'єктів права з приводу охорони і використання землі, а також заборони на вчинення тих чи інших дій щодо земель. Іншими словами, це правовідносини, які складаються у зв'язку з використанням прав і обов'язків, передбачених нормами земельного права. В даному випадку прикладом може бути право на заставу земельної ділянки; обов'язок не порушувати права інших осіб, які використовують землю.

– процесуальні земельні правовідносини: виражаються в нормах, що встановлюють порядок виникнення, зміни, припинення і здійснення матеріальних правовідносин, тобто правовому регулюванню піддаються не самі земельні правовідносини, а спосіб їх реалізації. Прикладом даних правовідносин може бути порядок оформлення операцій із землею, порядок вилучення земельних ділянок для державних і муніципальних потреб і т.д.

– за цільовим призначення земель: по використанню земель сільськогосподарського призначення; по використанню земель поселень; по використанню земель промисловості, транспорту, зв'язку, радіомовлення, телебачення, інформатики, і космічного забезпечення, оборони та іншого спеціального призначення; по використанню земель особливо охоронюваних територій; по використанню земель лісового фонду; по використанню земель водного фонду; по використанню земель запасу [4].

У контексті методологічного аспекту державного регулювання земельних відносин на особливу увагу заслуговує систематизація принципів, які забезпечують його оптимізаційну реалізацію. З цього приводу до таких принципів *Ф. Крисанов* запропонував віднести: принцип пріоритету інтересів народів, що населяють дану територію, а також забезпечують захист прав людини; принцип пріоритету екологічного добробуту при використанні землі; принцип цільового використання ділянок землі; принцип стійкості прав на землю, який є конституційним правом; принцип рівності всіх форм власності на землю; принцип платності, як засіб ефективного та раціонального використання землі; принцип раціонального використання земель [5]. Саме ці принципи й закладають гностичну конструкцію методології державного регулювання земельних відносин.

Таким чином, під державним регулюванням земельних відносин в даному контексті розуміється система організаційних, правових, економічних і соціальних дій, спрямованих на впорядкування відносин, які формуються у процесі володіння і користування землею. На підставі цього система

державного регулювання земельних відносин включає відповідні структурні елементи (підсистеми, цілі та принципи) здійснення державно-владного впливу на формування стабільної практики користування землею.

Список використаних джерел:

1. Blayney M., Brant E., Dooley K., Cohen S. Raising Finance for Your Business: A Nuts and Bolts Guide for SME Owners and Managers. London: How To Books Ltd, 2016. – 417 p.
2. Смирнова К.Д. Реформирование монополии государственной собственности на землю в рамках формирования концепции экономической безопасности государства // Имущественные отношения. – 2017. – № 7(12). – С. 55-59.
3. Hicks R. Collected Essays in Economic Theory. – Oxford Press, 2013 – 489 p.
4. Шердаков В.Н. Земля, человек, нравственность // Человек и земля / Сост.: Р.С. Карпинская, С.А. Никольский. – М.: Агропромиздат, 2018. – С. 117-120.
5. Шепотько Л.А. Человек в аграрной сфере / Л.А. Шепотько, Н.В. Прокопа, Д.Ф. Крисанов и др.; Отв.ред. Л.А. Шепотько. – М., 2011. – 284 с.

Терещенко М.М.

аспірант,

Інститут підготовки кадрів

Державної служби зайнятості України

СУТНІСТЬ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Жодна система публічного управління не може стабільно й повноцінно у структурному й ресурсному відношенні функціонувати без участі громадського контролю, який би гарантував систему її стримувань та противаг, відкритість та прозорість інститутів публічної влади. Тому деталізація громадського контролю у контексті взаємовідносин із органами публічної влади та інститутами громадянського суспільства потребує окремої методологічної уваги.

В контексті визначення сутності громадського контролю *К. Кіллен* пропонує розуміти під ним «ефективний інститут саморегульованого громадянського суспільства яке перебуває в умовах розвитку, а також ефективну форму протидії зловживанням в діяльності державного апарату» [1, с. 278]. З огляду на це, громадський контроль, характеризуючи здатність суспільства здійснювати контроль над владою, забезпечує відповідний рівень розвитку громадянського суспільства. В даному відношенні йдеться про те, що громадський контроль, «набуваючи правових форм, здатний підпорядкувати владу праву, і лише за умови існування громадянського суспільства держава опиняється «під правом», стає правовою» [1, с. 280]. Такий контекст ідентифікації сутності громадського контролю свідчить про те, що контролюючий інструментарій є необхідною умовою нормального функціонування системи публічного управління. В даному відношенні чітко простежується юридична природа громадського контролю за діяльністю органів публічної влади, що тим самим чітко